

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Методичні рекомендації до семінарських занять, самостійної роботи та виконання індивідуальних науково-дослідних завдань

УДК 339

Рецензенти:

Н. А. Казакова – кандидат географічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Є. М. Воробйов – доктор економічних наук, професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Протокол № 7 від 15.02.2018 р.*

Міжнародні економічні відносини: методичні рекомендації до семінарських занять, самостійної роботи та виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (друге видання) / І. М. Шамара. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 47 с.

Видання містить програму та детальний опис навчальної дисципліни, її структуру, тематику семінарських занять та самостійної роботи, вимоги до написання та оформлення контрольних робіт із наведенням прикладів оформлення різних елементів роботи, для студентів спеціальностей: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», 242 «Туризм».

УДК 339

©Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2021

© Шамара І. М., 2021

© макет обкладинки, 2021

ЗМІСТ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
2. Програма навчальної дисципліни.....	6
3. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять.....	8
4. Індивідуальне науково-дослідне завдання з дисципліни.....	14
5. Методи контролю.....	34
7. Питання до підсумкового контролю з дисципліни.....	38
8. Рекомендована література.....	41
9. Термінологічний словник.....	44

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системи спеціальних знань з проблем розвитку та сучасного стану міжнародних економічних відносин (МЕВ) для фундаментальної та спеціальної економічної освіти та для практичної діяльності у сфері національного і світового господарства.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- визначити сутності МЕВ, їх значення та еволюцію формування;
- засвоїти категоріальний апарат, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;
- виявити сучасні тенденції та перспективи розвитку світової економічної системи;
- знати форми МЕВ, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;
- показати можливість застосовувати отриманні знання та навички у вирішенні глобальних проблем сучасної цивілізації;
- формувати знання щодо визначення місця і ролі України в міжнародних економічних відносинах, перспективи участі країни в світогосподарських зв'язках.

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- **знати:** загальні закономірності розвитку МЕВ, форми прояву цих закономірностей у різних секторах і регіонах, інтеграційних об'єднаннях, економічних союзах та окремих країнах світового господарства; основні механізми регулювання і управління розвитком міжнародних економічних відносин на національному та інтернаціональному рівнях; особливості участі України в МЕВ;

- **вміти:** давати характеристику формам МЕВ; використовувати методи аналізу та оцінки факторів, що визначають ступінь розвитку МЕВ, визначати показники обсягів, динаміки, результативності та ефективності міжнародних торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання аналізувати сучасний стан розвитку сучасних МЕВ, виявляти тенденції, перспективи та проблемні моменти розвитку МЕВ, використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій ЗЕД на рівні окремих підприємств, аналізувати й оцінювати світогосподарські явища і процеси у контексті національних інтересів України.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

Розділ 1. Теоретичні основи формування та функціонування сучасної системи міжнародних економічних відносин

Тема 1. Міжнародні економічні відносини у світовому господарстві

Поняття «світове господарство» та «міжнародні економічні відносини». Предмет і завдання курсу МЕВ. МЕВ як економічна категорія: сутність, рівні і форми розвитку, суб'єкти, принципи та особливості. Історичні передумови розвитку системи міжнародних економічних відносин. Середовище МЕВ. Роль МЕВ у вирішенні глобальних економічних проблем світового господарства.

Тема 2. Теорії світогосподарських зв'язків та їх базові концепції

Меркантилізм. Теорія абсолютних переваг. Теорія порівняльних переваг. Теорія співвідношення факторів виробництва. Парадокс Леонтьєва та його пояснення. Теорія життєвого циклу товару. Теорія конкурентних переваг.

Тема 3. Зовнішні фактори економічного росту та система його показників та оцінок

МЕВ у розвитку національної економіки та проблеми економічної безпеки. Основні показники, що характеризують роль зовнішньоекономічного фактора в розвитку національної економіки. Умови та тенденції розвитку сучасних МЕВ. Світові економічні кризи: причини виникнення, наслідки для розвитку МЕВ

Розділ 2. Сучасний стан та тенденції розвитку форм розвитку міжнародних економічних відносин

Тема 4. Міжнародна торгівля товарами та послугами як головна форма МЕВ

Суть, види та показники світової торгівлі. Типи зовнішньоторговельної політики держав. Митно-тарифні інструменти регулювання міжнародної торгівлі. Нетарифні засоби регулювання. Суть і сучасні форми протекціонізму. Економічні наслідки протекціоністської політики. Світова торгівельна організація (СОТ) та її роль у розвитку міжнародної торгівлі. Сучасні тенденції трансформації структури міжнародної торгівлі. Роль міжнародної торгівлі у вирішенні глобальних проблем економічного розвитку країн. Міжнародна електронна торгівля. Проблеми та перспективи розвитку в Україні. Фактори активізації міжнародної торгівлі. Особливості зовнішньої торгівлі України на сучасному етапі. Особливості міжнародної торгівлі послугами.

Тема 5. Міжнародні корпорації як суб'єкт МЕВ

Поняття, види та характерні риси ТНК. Основні особливості функціонування та розвитку ТНК. Особливості взаємодії ТНК та національних економік. Моделі організації керування ТНК. Система трансферного ціноутворення ТНК. Феномен транснаціоналізації.

Тема 6. Міжнародна міграція робочої сили

Сутність та сучасні тенденції міжнародної міграції робочої сили. Хвилі міжнародної міграції робочої сили та їх особливості. Види міжнародної міграції робочої сили. Види міжнародної міграції: кінцева, тимчасова, сезонна, маятникова, добровільна, примусова, робочих і спеціалістів. Формування і розвиток світових ринків робочої сили. Головні напрямки міграційних потоків. Наслідки для країн імміграції та еміграції. Особливості державного регулювання міграційних процесів. Роль міжнародних організацій у регулюванні міграційних процесів. Міжнародна організація праці (МОП), її завдання, структура та напрямки діяльності.

Тема 7. Вільні економічні зони (ВЕЗ)

Спеціальна (вільна) економічна зона: ознаки, визначення та типи ВЕЗ залежно від критеріїв і масштабу зон. Місце вільних економічних зон у міжнародних економічних відносинах країн. ВЕЗ як особлива форма МЕВ. Історія вільних зон: від *porto franko* до науково-технічних зон та регіональних торговельних союзів. Загальна етапність розбудови вільних економічних зон, послідовна модифікація їх типів, географічні особливості поширення СЕЗ. Досвід промислово розвинених країн у сфері заснування ВЕЗ (Ірландія, США, Німеччина). Використання країнами, що розвиваються, моделі вільних виробничих зон (Китай, ОАЕ). Розбудова ВЕЗ країнами, які мали централізовано керовану економіку (Угорщина, Польща). Передумови створення, регулювання діяльності та управління ВЕЗ в Україні. Офшорні зони та офшорний бізнес, їх місце та роль у міжнародних економічних відносинах. Види офшорних компаній: компанії холдингового типу; торгово-посередницькі фірми; компанії фінансового профілю. Характерні риси офшорних фірм. Податкові гавані та країни із сприятливим оподаткуванням. FATF та основні напрями її діяльності.

Тема 8. Міжнародний рух капіталу та світова валютна система

Міжнародний рух капіталу: сутність та причини. Сутність міжнародного кредиту, його види та форми. Міжнародна інвестиційна діяльність. Світовий фінансовий ринок та його структура. Проблема заборгованості та можливі шляхи її розв'язання. Поняття світової валютної системи. Елементи валютної системи. Еволюція світової валютної системи. Валютний курс, його види і системи. Валютна політика і її завдання. Міжнародні валютно-кредитні і фінансові організації.

3. ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

Семінарські заняття дають змогу студентам поглибити їх теоретичні та методологічні знання з даної дисципліни, сприяти розвитку у студентів практичних навичок щодо аналізу особливостей розвитку та проблем міжнародних економічних відносин.

Під час підготовки питань до семінарських занять студенти повинні користуватись допоміжною навчальною та науковою літературою, працями відомих вчених та вміти здійснювати самостійний науковий пошук за заданою тематикою семінарських занять.

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

План:

1. Середовище МЕВ.
2. Роль МЕВ у вирішенні глобальних економічних проблем світового господарства.
3. Історичні передумови розвитку МЕВ

Завдання:

- розкрити сутність поняття «світове господарство»
- проаналізувати історичні передумови розвитку МЕВ;
- виявити основні складові середовища МЕВ;
- підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань

Література:

1. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
2. Маркетинговий аналіз суб'єктів господарювання [Текст]: практикум / уклад.: Т.В. Князева, А.В. Шевченко; Нац. авіац. ун-т. К.: НАУ, 2019. 49 с.
3. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. Харків: “Видавництво “Форт”. 2015. 364

ТЕМА 2. ТЕОРІЇ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ ТА ЇХ БАЗОВІ КОНЦЕПЦІЇ

План:

1. Теорія співвідношення факторів виробництва.
2. Парадокс Леонтьєва та його пояснення.
3. Теорія життєвого циклу товару.
4. Теорія конкурентних переваг.

Завдання:

- самостійно опрацювати вказані питання (Теорія життєвого циклу товару; Теорія конкурентних переваг; Теорія подібності країн)
 - підготувати інформаційні повідомлення та виступи за змістом теорій;
 - підготувати реальні приклади дії зазначених теорій у світовому господарстві

Література:

1. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
2. Маркетинговий аналіз суб'єктів господарювання [Текст]: практикум / уклад.: Т.В. Князева, А.В. Шевченко; Нац. авіац. ун-т. К.: НАУ, 2019. 49 с.
3. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. Харків: “Видавництво “Форт”. 2015. 364

ТЕМА 3. ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ ТА СИСТЕМА ЙОГО ПОКАЗНИКІВ ТА ОЦІНОК

План:

1. МEB у розвитку національної економіки та проблеми економічної безпеки.
2. Основні показники, що характеризують роль зовнішньоекономічного фактора в розвитку національної економіки.
3. Умови та тенденції розвитку сучасних МEB.

Завдання:

- Світові економічні кризи: причини виникнення, наслідки для розвитку МEB
- систематизувати наявні літературні джерела та виконати їх реферування відповідно до вказаних питань (Основні показники, що характеризують роль зовнішньоекономічного фактора в розвитку національної економіки. Умови та тенденції розвитку сучасних МEB)

- підготувати інформаційне повідомлення за темою «Світові економічні кризи: причини виникнення, наслідки для розвитку МЄВ» та «Вплив світової кризи на розвиток економічної системи України»

Література:

1. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
2. Маркетинговий аналіз суб'єктів господарювання [Текст]: практикум / уклад.: Т.В. Князева, А.В. Шевченко; Нац. авіац. ун-т. К.: НАУ, 2019. 49 с.
3. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. Харків: “Видавництво “Форт”. 2015. 364

ТЕМА 4. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ ЯК ГОЛОВНА ФОРМА МЄВ

План:

1. Сучасні тенденції трансформації структури міжнародної торгівлі.
2. Роль міжнародної торгівлі у вирішенні глобальних проблем економічного розвитку країн.
3. Міжнародна електронна торгівля. Проблеми та перспективи розвитку в Україні.
4. Світова торгівельна організація (СОТ) та її роль у розвитку міжнародної торгівлі. Україна та СОТ
5. Особливості зовнішньої торгівлі України на сучасному етапі. Особливості міжнародної торгівлі послугами.

Завдання:

- самостійно опрацювати тему за вказаним планом;
- підготувати інформаційні повідомлення та виступи;
- Розкрити феномен міжнародної електронної торгівлі: Проблеми та перспективи розвитку в Україні;
- Вміти аналізувати географічну та товарну структури зовнішньої торгівлі України

Література:

1. Міжнародна економіка: термінологічний словник [Текст] / А.О. Старостіна, О.Л. Каніщенко, О.Ю. Кузьома та ін. / За заг. ред. А.О. Старостіної. К.: “НВП “Інтерсервіс”, 2017. 250 с.
2. Міжнародні економічні відносини: підручник / За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с. 17.

3. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНІ КОРПОРАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТ МЕВ

План:

1. Основні особливості функціонування та розвитку ТНК.
2. Моделі організації керування ТНК.
3. Система трансферного ціноутворення ТНК.
4. Феномен транс націоналізації.

Завдання:

- проаналізувати види ТНК;
- виявити моделі організації управління ТНК;
- розкрити феномен транснаціоналізації;
- підготувати презентації на тему «Історія успіху відомої ТНК»;
- підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань

Література:

1. Міжнародна економіка: термінологічний словник [Текст] / А.О. Старостіна, О.Л. Каніщенко, О.Ю. Кузьома та ін. / За заг. ред. А.О. Старостіної. К.: "НВП "Інтерсервіс", 2017. 250 с.
2. Міжнародні економічні відносини: підручник / За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с. 17.
3. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.

ТЕМА 6. МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ

План:

1. Особливості державного регулювання міграційних процесів.
2. Роль міжнародних організацій у регулюванні міграційних процесів.
3. Міжнародна організація праці (МОП), її завдання, структура та напрямки діяльності

Завдання:

- самостійно опрацювати вказані питання плану;

- підготувати інформаційні повідомлення та виступи
- виявити особливості державного регулювання міграційних процесів.
- проаналізувати роль міжнародних організацій у регулюванні міграційних процесів.
- дослідити Міжнародну організацію праці (МОП), її завдання, структура та напрямки діяльності.

Література:

1. Міжнародна економіка: термінологічний словник [Текст] / А.О. Старостіна, О.Л. Каніщенко, О.Ю. Кузьома та ін. / За заг. ред. А.О. Старостіної. К.: "НВП "Інтерсервіс", 2017. 250 с.
2. Міжнародні економічні відносини: підручник / За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с. 17.
3. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.

ТЕМА 7. ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ (ВЕЗ)

План:

1. __Місце вільних економічних зон у міжнародних економічних відносинах країн.
2. Історія вільних зон: від porto franko до науково-технічних зон та регіональних торговельних союзів.
3. Досвід промислово розвинених країн у сфері заснування ВЕЗ (Ірландія, США, Німеччина).
4. Використання країнами, що розвиваються, моделі вільних виробничих зон (Китай, ОАЕ).
5. Розбудова ВЕЗ країнами, які мали централізовано керовану економіку (Угорщина, Польща).

Завдання:

- проаналізувати промислово розвинених країн у сфері заснування ВЕЗ (Ірландія, США, Німеччина).
- проаналізувати використання країнами, що розвиваються, моделі вільних виробничих зон (Китай, ОАЕ).
- виявити особливості розбудови ВЕЗ країнами, які мали централізовано керовану економіку (Угорщина, Польща);
- сучасний стан, проблеми та перспективи функціонування ВЕЗ в Україні;
- підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань

Література:

1. Маркетинговий аналіз суб'єктів господарювання [Текст]: практикум / уклад.: Т.В. Князева, А.В. Шевченко; Нац. авіац. ун-т. К.: НАУ, 2019. 49 с.
2. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. Харків: “Видавництво “Форт”. 2015. 364 с.
3. Міжнародна економіка: термінологічний словник [Текст] / А.О. Старостіна, О.Л. Каніщенко, О.Ю. Кузьома та ін. / За заг. ред. А.О. Старостіної. К.: “НВП “Інтерсервіс”, 2017. 250 с.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ ТА СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА

План:

1. Проблема заборгованості та можливі шляхи її розв’язання.
2. Поняття світової валютної системи.
3. Елементи валютної системи.
4. Еволюція світової валютної системи.
5. Валютний курс, його види і системи.
6. Валютна політика і її завдання.
7. Міжнародні валютно-кредитні і фінансові організації.

Завдання:

- самостійно опрацювати вказані питання плану;
- підготувати інформаційні повідомлення та виступи.

Література:

1. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
2. Маркетинговий аналіз суб'єктів господарювання [Текст]: практикум / уклад.: Т.В. Князева, А.В. Шевченко; Нац. авіац. ун-т. К.: НАУ, 2019. 49 с.
3. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. Харків: “Видавництво “Форт”. 2015. 364 с.
4. Міжнародна економіка: термінологічний словник [Текст] / А.О. Старостіна, О.Л. Каніщенко, О.Ю. Кузьома та ін. / За заг. ред. А.О. Старостіної. К.: “НВП “Інтерсервіс”, 2017. 250 с.

4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

(контрольна робота, якщо передбачено навчальним планом)

Контрольна робота з навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» дозволяє студенту поглибити та систематизувати свої знання, розвинути навички самостійної роботи, сформувані основи проведення наукових досліджень.

Виконана контрольна робота дозволяє перевірити рівень опанування студентом певної теми та його вміння творчо підходити до вирішення конкретних завдань. Метою виконання контрольної роботи є закріплення студентом знань, отриманих у процесі навчання, виявлення ступеня його підготовленості до самостійної роботи, розвиток навиків і умінь викладу своїх думок, підвищення оформлення наукового матеріалу.

У контрольній роботі студент повинен показати загальнотеоретичну підготовку з міжнародних економічних відносин; оволодіти методами проведення дослідження процесу розвитку та проблем міжнародних економічних відносин; зробити науково-обґрунтовані висновки з вивченого матеріалу.

Контрольна робота має науково-практичне спрямування, слугує важливим етапом підготовки студента до майбутньої професійної діяльності.

Діяльність студента з виконання контрольної роботи починається з визначення її теми та об'єкта дослідження, отримання на кафедрі завдання з методичними рекомендаціями щодо її написання. Тематика робіт визначається і затверджується кафедрою туристичного бізнесу та країнознавства.

На стадії підготовки виконання контрольної роботи студент розробляє і погоджує з керівником її детальну структуру.

Керівник здійснює:

- ✓ допомогу студенту в уточненні теми роботи і розробці її плану;

- ✓ орієнтацію на збір необхідної інформації для написання роботи;
- ✓ рекомендації з приводу вибору літературних джерел: наукової, методологічної і спеціальної літератури;
- ✓ консультації щодо змісту роботи;
- ✓ контроль за виконанням окремих етапів роботи;
- ✓ поради щодо оформлення роботи.

Керівник контрольної роботи звертає увагу студента на недоліки в роботі (стиль викладання, оформлення, зміст підрозділів та ін.), але не виправляє їх сам.

Дані методичні вказівки носять рекомендаційний характер і мають на меті допомогти студентам у написанні контрольних робіт. В них наведено структуру контрольної роботи, орієнтовний зміст кожної складової роботи та окремі приклади оформлення її елементів.

4. 1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета виконання контрольної роботи як однієї з форм контролю знань студентів є важливим етапом підготовки їх до майбутньої професійної діяльності.

Контрольна робота має відобразити:

1. глибоке знання основних понять, термінів досліджуваної теми;
2. основних положень нормативних та законодавчих актів, вміння аналізувати, узагальнювати, досліджувати літературні джерела та інформаційну базу даних;
3. використовувати математичні, статистичні, облікові та інші способи обробки інформації;
4. розробляти пропозиції;
5. логічно й чітко викладати матеріал, робити висновки та узагальнення;
6. давати ґрунтовні оцінки різним явищам і процесам;
7. оформляти роботу відповідно до існуючих стандартів.

Слід зазначити, що у процесі написання контрольної роботи виділяють такі етапи:

- ✓ вибір теми та об'єкта дослідження;
- ✓ затвердження теми;
- ✓ складання студентом плану контрольної роботи та погодження його з викладачем – науковим керівником;
- ✓ формування студентом інформаційної бази для виконання контрольної роботи;
- ✓ написання й оформлення контрольної роботи;
- ✓ подання контрольної роботи на кафедру для перевірки.
- ✓

4.2. ЗБІР ТА ОБРОБКА ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Починати роботу доцільно з визначення кола джерел і літератури, необхідної для самостійного вивчення і розкриття теми. В цьому велику допомогу студенту, крім керівника, може надати методична література.

Кожне з джерел по-своєму важливе. Праці вчених, фахівців, законодавчі і нормативні акти складають методологічну і методичну основи роботи над темою. Монографії та статті дозволяють глибоко проаналізувати сутність і причинно-наслідкові зв'язки явищ, що вивчаються. Статистичні збірки та довідники дозволяють знайти необхідні факти і цифри. Реферативні журнали є необхідною підмогою під час вивчення суті проблеми.

Під час підбору літератури необхідно враховувати, якою мірою книга (брошура, стаття) присвячена безпосередньо даній темі, розкриває і аналізує її зміст. Обираючи джерело, потрібно звертати увагу на рік його видання. Як правило, вивченню підлягають праці, що містять останні досягнення науки з даного питання (за винятком історичних проблем). Бажано використовувати джерела, видані не більше 5 років тому.

Якщо під час вичення незнайомої літератури зустрічаються нові поняття, визначення, кожне з них слід виписати окремо, а потім за допомогою довідників знайти їх смислове значення.

Прочитавши та опрацювавши відібрану літературу, студент одержує загальне уявлення про місце і значення даної теми в курсі відповідної дисципліни, визначає її найважливіші проблеми. Потім вивчає документальні матеріали, що стосується питань теми.

Консультація з керівником допоможе сформулювати план контрольної роботи. Від точності формулювання питань плану багато в чому залежить успіх роботи. Викладення питань плану повинне бути ясным. Для цього необхідно ретельно продумати внутрішню логічну структуру кожного питання, розбити основні питання плану на підпитання і, звіряючись із ними, приступити до написання тексту.

Студенту слід зважати на те, що робота не обов'язково повинна включати весь зібраний матеріал. До тексту відбираються основні проблеми, які дають можливість повно розкрити зміст теми.

Матеріали, що наводяться в роботі, повинні бути логічно взаємопов'язаними, щоб кожний наступний матеріал був продовженням попереднього. Формулювання повинні бути точними, зрозумілими, висловленими грамотно.

4.3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОБСЯГУ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

В даному розділі наводяться структура контрольної роботи та вимоги до її окремих структурних елементів. Курсова робота повинна мати:

- ✓ титульний аркуш;
- ✓ зміст;
- ✓ вступ;
- ✓ основну частину, яка складається з 3 розділів;
- ✓ висновки;

- ✓ список використаних джерел;
- ✓ додатки (якщо є).

Титульний аркуш

Зразок оформлення титульного аркуша наведено у додатку А.

Зміст

Зміст представляє собою план контрольної роботи із зазначенням відповідних сторінок, з яких починається кожний структурний елемент.

Вступ

У *вступі* необхідно зазначати *актуальність теми, мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження*. Обсяг вступу не повинен перевищувати 2 сторінок.

Обґрунтування актуальності обраної теми – початковий етап будь-якого дослідження. Висвітлення актуальності повинне бути небагатослівним. В межах однієї сторінки слід показати головне – суть проблемної ситуації. Від доказу актуальності обраної теми логічно перейти до формулювання мети дослідження.

Метою будь-якого дослідження є отримання певного конкретного результату – оцінка рівня розвитку, виявлення недоліків і проблем, розробка або поліпшення методики, формулювання програми розвитку туризму в зарубіжній країні, встановлення параметрів або властивостей об'єкта та ін. Процес виконання роботи (вивчення, дослідження тощо) не може бути її метою.

Завдання дослідження – це етапи, послідовність виконання роботи. Відповідь будується просто: «В процесі дослідження розв'язувалися наступні задачі – і далі перераховуються виконані операції (перша, друга і т. д.).

Об'єкт дослідження – це сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка становить для дослідження джерело інформації або явище, процес, який породжує проблему і потребує вивчення.

Предмет дослідження знаходиться в межах об'єкта і відображає лише істотні зв'язки і відношення, що є визначальними для цього дослідження.

Тобто об'єктом є те, що досліджується, а *предметом* – те, що в цьому предметі має наукове пояснення. Саме предмет визначає тему дослідження.

Структура (зміст) роботи звичайно є повним відображенням вирішуваних задач. Завершується вступ стандартною фразою: «Робота складається з вступу, N розділів, висновків; містить N сторінок тексту, N рисунків, N таблиць, N додатків. Список джерел включає N найменувань літератури, N електронних публікацій.»

Основна частина

Основна частина роботи складається із 3 розділів. Всередині розділу можуть розглядатися декілька самостійних питань, які можуть відокремлюватися в підрозділи, яких має бути не менше двох для кожного розділу.

Обсяг основної частини 20 сторінок. В ній розкривається основний зміст контрольної роботи.

Перший розділ має бути теоретичним та висвітлювати основні поняття та категорії міжнародних економічних відносин.

Другий розділ повинен детально розкривати сучасний стан розвитку досліджуваної проблеми з використанням накопиченого фактичного матеріалу та теоретичних знань.

Третій розділ має бути присвячений дослідженню та виявленню проблем, особливостей та перспектив розвитку досліджуваної теми.

Під час написання роботи слід надавати вигляд зібраним і систематизованим фактам, показникам, висновкам форму наукової статті або лекції.

Правила наукового етикету вимагають приводити точні посилання на запозичені думки, відомості, дані. В цілях економії місця в тексті вказують тільки номер джерела в бібліографії, наприклад: [12, с. 5].

Для якісного виконання контрольної роботи необхідно зібрати у достатньо повному обсязі інформацію із законодавчих, нормативних документів, статистичних збірників, проаналізувати та узагальнити її.

Зібраний матеріал потрібно систематизувати відповідно до плану контрольної роботи.

Висновки

Формулювання висновків є стислим викладом одержаних результатів із досліджуваної проблеми. Слід звернути увагу на значущість формулювання обґрунтованих, чітких, лаконічних висновків. Обсяг висновків не повинен перевищувати 2 сторінок. Вони мають бути сформульовані по пунктах відповідно до кожного розділу роботи.

Список використаних джерел

Списку використаних джерел має включати **не менше 25** найменувань. Оформлювати його слід відповідно до вимог державного стандарту ДОСТ 7.1 – 8.4. Список використаних джерел слід розміщувати у такій послідовності:

- закони України (у хронологічному порядку);
- укази Президента України, декрети й ухвали Кабінету Міністрів України;
- літературні джерела в алфавітному порядку: монографії, підручники, посібники, брошури, журнальні та газетні статті;
- іншомовні та електронні джерела інформації.

Відомості про книги обов'язково містять прізвище та ініціали автора, заголовок, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок; відомості про журнальні або газетні статті – прізвище, ініціали автора, заголовок, назву періодичного видання, серію, рік випуску, номер видання, сторінки. Бібліографічний список нумерується від першої до останньої назви. Назви праць прийнято писати мовою оригіналу.

Додатки

У *додатках* до контрольної роботи розміщуються інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою, після списку використаних джерел, а саме:

- ✓ таблиці допоміжних цифрових даних;
- ✓ законодавчі акти;
- ✓ заповнені бланки різних документів;
- ✓ інструкції і методики;
- ✓ зразки документів.

На додатки, які містяться у контрольній роботі, мають бути посилення у текстовій частині роботи. Додаток повинен мати заголовок, надрукований у верхній частині сторінки маленькими літерами з першої великої літери симетрично тексту сторінки. Його розташовують з нової сторінки зі вказівкою вгорі праворуч сторінки слова «Додаток» і великої літери, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, Додаток А, Додаток В.

4.4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Обсяг контрольної роботи з урахуванням додатків повинен складати **від 20 до 25 сторінок**.

Друк тексту – на стандартному аркуші білого паперу формату А4 (210x297 мм); комп'ютерний набір – 14 кегль, 1,5 інтервали, шрифт Times New Roman; розмір полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Абзацний відступ – 1,0 см. Нумерація сторінок роботи – наскрізна. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші, на змісті, на додатках та на сторінці зі списком використаної літератури номер сторінки не ставлять, але всі вони включаються до загальної нумерації. На сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки арабськими цифрами без крапки в кінці.

Розділи основної частини нумеруються арабськими цифрами в межах усієї роботи.

В тексті бажано уникати складних і громіздких пропозицій. Не прийнято писати в роботі «я думаю», «я пропоную» та ін. Висловлювати матеріал рекомендується від першої особи множини «на нашу думку» (тобто на Вашу і керівника).

В роботі допускаються тільки загальноприйняті скорочення слів (СНГ, ООН та ін.). Посилання на таблиці, рисунки робляться в тексті.

Нумерація сторінок, розділів і підрозділів

Підрозділи, якщо є, нумеруються двома арабськими цифрами – перша означає номер розділу, друга – номер підрозділу, наприклад, 1.2. (перший розділ, другий підрозділ).

Назва розділів роботи пишеться з нової сторінки заголовними буквами по центру (жирний шрифт). Перед назвою підрозділу витримується інтервал в 1 рядок. Заголовок підрозділів пишеться жирним шрифтом, вирівнювання по центру.

Титульний аркуш, який є першою сторінкою курсової роботи, включають до загальної нумерації сторінок, але не нумерують. Нумерацію наступних сторінок подають арабськими цифрами, які проставляють у правому верхньому куті.

Зміст складається з усіх частин контрольної роботи та номерів їх початкових сторінок. Його розміщують після титульного аркуша і нумерують як другу сторінку.

Оформлення ілюстративного матеріалу

Ілюстративний матеріал (схеми, діаграми, графіки тощо) слід подавати безпосередньо після посилання на нього у тексті, де він згаданий вперше, або на наступній сторінці і позначати словом «Рисунок», «Таблиця», нумерувати з позначенням номера розділу і номера рисунку або таблиці в його межах. Номер рисунка та його назву розміщують під рисунком. Нумерацію рисунків і таблиць наводять арабськими цифрами без знака №, наприклад, «Рис. 1.2.», «Таблиця 2.3». Сторінки курсової роботи, на яких

наведено ілюстративний матеріал, включають до загальної нумерації сторінок. Кількість ілюстрацій у контрольній роботі визначається її змістом і доцільністю для надання тексту зрозумілості та конкретності.

Оформлення таблиць

Таблиця має включати: дані, які необхідні для вивчення певного явища; загальний та внутрішні заголовки (загальний заголовок таблиці стисло та чітко характеризує її зміст, а також період, за який наведено дані, внутрішні заголовки зазначають, які показники аналізуються у відповідних рядках і графах таблиці, в яких одиницях виміру вони наведені).

Таблиці нумерують послідовно (за винятком тих, що розміщені у додатках) у межах розділу. У разі перенесення таблиці на іншу сторінку пишуть: «Продовження таблиці 2.3».

Запис формул

Формули, якщо є, нумеруються послідовно за текстом роботи; номер формули пишуть у круглих дужках на цьому ж рядку з правої сторони сторінки; ще правіше від номеру дають посилання на джерело інформації, з якого ця формула була використана. Пояснення значень символів, числових коефіцієнтів розмішують безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у ній, та кожне з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Рівняння і формули слід розміщати у тексті на окремому рядку, залишаючи вище і нижче не менше одного вільного рядка.

Посилання на джерела

Всі наведені в курсовій роботі цитати, перефразовані положення і цифрові дані, отримані іншими авторами, повинні мати **посилання на джерела**. Вони наводяться після згадки джерела або цитати з нього. **Посилання на джерела** слід писати у квадратних дужках, наприклад, посилання [7, с. 25] означає: 7 – порядковий номер, під яким значиться літературне джерело у списку, 25 – сторінка цитованого джерела.

Оформлення списку використаних джерел

Як уже було зазначено, перелік використаних джерел рекомендується складати за абеткою в наступній послідовності:

- закони України (у хронологічному порядку);
- укази Президента України, декрети й ухвали Кабінету Міністрів України;
- літературні джерела в абетковому порядку: монографії, підручники, посібники, брошури, журнальні та газетні статті;
- іншомовні та електронні джерела інформації.

Відомості про книги обов'язково містять прізвище та ініціали автора, заголовок, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок; відомості про журнальні або газетні статті – прізвище, ініціали автора, заголовок, назву періодичного видання, серію, рік випуску, номер видання, сторінки. Колективні монографії і збірки наукових праць, що не мають на титульному аркуші прізвища авторів, включаються в список за абеткою з урахуванням назви книги. Опис монографії робиться в наступному порядку: прізвище і ініціали автора, повний заголовок книги, місце видання, рік видання, кількість сторінок.

Бібліографічний список нумерується від першої до останньої назви. Назви праць прийнято писати мовою оригіналу. Підзаголовки до окремих типів документів не робляться, кожний документ нумерується окремо.

4.5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Під час оцінки роботи враховується глибина опрацювання і широта охоплення теми, ступінь використання джерел, уміння аналізувати зібраний матеріал, грамотність та стиль викладу, якість технічного оформлення роботи, відповідей студента на питання та критичні зауваження.

Форма проведення підсумкового оцінювання виконаного дослідження – публічна доповідь (3-4 хвилини) з подальшим відкритим обговоренням або індивідуальна співбесіда на тему контрольної роботи.

Оцінка дається за якість кожного з елементів роботи в межах указаних в Таблиці 1. балів, загалом 10 балів.

Таблиця 1

Критерії оцінювання контрольних робіт

1	Оформлення роботи відповідно до вимог стандарту	1 бал
2	Структурно-логічна побудова роботи, актуальність (зміст вступу)	1 бал
3	1 розділ	1 бал
4	2 розділ	1 бал
5	3 розділ	1 бал
6	Висновки	1 бал
7	Підсумкове оцінювання роботи – публічна доповідь : - якість доповіді - якість відповідей на питання	до 4 балів : до 2 балів до 2 балів
8	Разом (максимальна кількість):	10 балів

4.6. ПЕРЕЛІК ТЕМ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин
2. Проблеми тіньової економіки сучасного світу
3. Особливості американської моделі МЕВ.
4. Глобальні проблеми сучасності та їх вплив на розвиток світової економіки
5. Місце та роль економіки України в міжнародних економічних відносинах
6. Проблеми дефолту у сучасній світовій економіці
7. Реформи світової економіки в посткризовий період
8. Світова економічна криза та її вплив на економіку України
9. Сучасна глобальна криза як трансформаційна ознака цивілізаційних змін
10. Макроекономічна нестабільність: циклічність розвитку світової економіки

11. Інфляція та антиінфляційні заходи: закордонний та вітчизняний досвід
12. Перехідна економіка в сучасному світі: основні закономірності функціонування
13. Основні моделі трансформації МЕВ країн з перехідною економікою
14. Дисбаланси сучасної світової економіки
15. Проблеми та перспективи розвитку світової валютної системи в умовах глобальної економічної кризи
16. Місце і роль країн, що розвиваються, у системі МЕВ
17. Особливості МЕВ нових індустріальних країн
18. Особливості регулювання МЕВ у різних за типами країнах світу
19. Демпінг і антидемпінгові процедури в міжнародній торгівлі.
20. Сучасна зовнішньоторговельна політика розвинених країн і засоби її здійснення (на прикладі конкретної країни).
21. Іноземні інвестиції та національна конкурентоспроможність
22. Розвиток міжнародних інвестиційних ринків (сучасні тенденції та регулятивна інфраструктура).
23. Регулювання іноземної інвестиційної діяльності в Україні (проблеми адаптації зарубіжного досвіду).
24. Мотивація та стратегія прямого інвестування у конкурентному середовищі.
25. Формування сприятливого інвестиційного клімату в перехідних економіках.
26. Зарубіжні інвестиції як фактор економічного розвитку України
27. Інвестиційна привабливість країни та фактори, що її визначають
28. Основні тенденції розвитку світових ринків прямих зарубіжних інвестицій.
29. Проблеми платіжних балансів розвинених країн ринкової економіки в сучасних умовах.
30. Проблеми адаптації моделі економічного розвитку України в умовах глобалізації світового господарства.

31. Відкритість національної економіки та її вплив на процеси економічної трансформації України.
32. Формування відносних переваг на сучасному етапі інтеграції України у міжнародний поділ праці.
33. Зовнішньоекономічна політика України: фактори формування та механізм її реалізації.
34. Система тарифного регулювання в Україні та перспективи її розвитку.
35. Нетарифне регулювання міжнародної торгівлі в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку.
36. Розвиток зовнішньоторговельних відносин України з Європейським Союзом.
37. Зовнішньоторговельні відносини України з США та перспективи їхнього розвитку.
38. Зовнішньоторговельні відносини України з країнами Латинської Америки та перспективи їхнього розвитку.
39. Співробітництво України з МВФ: проблеми та перспективи.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Міжнародні економічні відносини»

(назва дисципліни)

на тему: Співробітництво України з МВФ: проблеми та перспективи

Студента (ки) 3 курсу УК-31 групи
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

(прізвище та ініціали)

Керівник к.е.н., доц. Шамара І. М.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Кількість балів: _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

м. Харків – 2021 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	2
Розділ 1. Теоретичні основи дослідження МЕВ.....	4
Розділ 2. МВФ як міжнародна фінансова організація.....	9
Розділ 3. Проблеми та перспективи співробітництва МВФ та України.....	17
Висновки.....	23
Список використаних джерел.....	25

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕН

У науковій літературі, в повсякденному ужитку широко використовуються поняття «світова економіка», «світове господарство», «міжнародна економіка», проте єдиного розуміння цих термінів немає.

Іноді світова економіка трактується як міжнародні економічні відносини, як універсальний зв'язок між національними господарствами. В даному випадку з поля зору випадає виробництво, яке багато в чому визначає міжнародні економічні взаємозв'язки. Тому систему міжнародних економічних відносин краще називати міжнародною економікою, а під світовою економікою мати на увазі все світове (глобальне) господарство в цілому.

Світове господарство (світова економіка) — глобальна економічна організм, що є сукупністю національних господарств, зв'язаних один з одним системою міжнародного географічного розподілу праці, а також економічними і політичними відносинами, що підкоряються об'єктивним законам ринкової економіки [5, с. 10].

Приклад оформлення рисунків

Елементами системи світового господарства є земля, праця, капітал (класичні чинники виробництва), які в системно-структурному відношенні є (мал. 1.1): територія (1), природно-ресурсний потенціал (2), робоча сила (3), капітал (4), інфраструктура (5), технологія (6) (Рис. 1.1.).

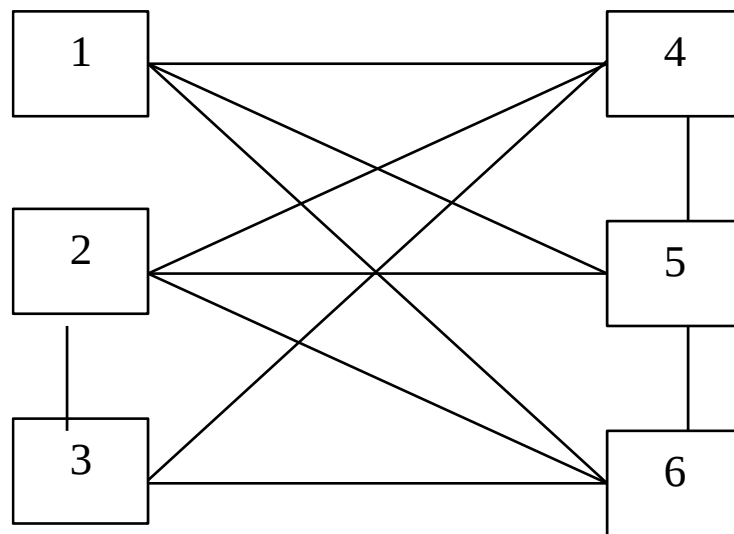

Рис 1.1. Елементи системи світового господарства

Складено автором за матеріалами: [11, с. 15]

Приклад оформлення таблиць

Таблиця 1.2

Матриця механізму визначення ВВП

Виробники	Споживачі						
	1	2	3	...	N	$\sum_1^m L=\text{ВДВ}$	ВВ
1	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	...	X _{1n}	L ₁	X ₁
2	X ₂₁	X ₂₂	X ₂₃	...	X _{2n}	L ₂	X ₂
3	X ₃₁	X ₃₂	X ₃₃	...	X _{3n}	L ₃	X ₃
...	...	...	...	...	...	...	...
M	X _{m1}	X _{m2}	X _{m3}	...	X _{mn}	L _m	X _m
$\sum_1^n K=\text{ВДС}$	K ₁	K ₂	K ₃	...	K _n	K _n =L _m =ВВП	
ВВ	X ₁	X ₂	X ₃	...	X _n		$\sum X_{in} = \sum X_{im}$

Джерело: [6, с. 25]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95 - ВР.
2. Газуда С. М. Конкурентні переваги регіонального розвитку сфери туризму. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. 2016. № 14. С. 106-110.
3. Гапоненко Г. І., Євтушенко О. В., Шамара І. М. Пріоритетні напрями забезпечення сталого розвитку туризму України в умовах пандемії. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 140–150.
4. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. С.464.
5. Парфіненко А.Ю. Балканський вимір європейської безпеки в світлі геостратегій ключових міжнародних гравців Сходу та Заходу. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2020. Т. 12, Вип. 1. С. 222-232.
6. Nicola M. et al. The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review // *International Journal of Surgery*. 2020. No. 78. P. 185–193.
7. Recovery Scenarios 2020 & Economic Impact from COVID-19 Infographics. URL: <https://wttc.org/Research/Economic-Impact/Recovery-Scenarios-2020-Economic-Impact-from-COVID-19>

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та практичних занять (групова дискусія);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань в ході самостійної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати розрахункові, ситуаційні та інші задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних та хмарних технологій;
- контроль та оцінювання вмінь та навичок вирішувати кейсові проблемні завдання із розподілом ролей в командах.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних/залікових завдань – 40.

Структура екзаменаційної/залікової роботи:

4 питання – по 10 балів кожне.

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму виконання екзаменаційної роботи (білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь).

Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота										Разом	Екзам ен	Сума
Розділ 1 – Розділ 2												
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	ТК 1*	ТК 2*			
5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	60	40	100

*ТК 1 – поточний тестовий контроль №1

*ТК 2 – поточний тестовий контроль №2

Вивчення курсу – 60 балів (з них: активна робота на семінарських заняттях – максимально 40 балів; поточний тестовий контроль – максимально 20 балів).

Підсумковий контроль – 40 балів (максимально по 10 балів за відповідь на кожне питання екзаменаційного білету)

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав не менше 31 балу.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	Для чотирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої

	глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Доповнення виступу:

1 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

0,5 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

1 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

0,5 бали отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

6. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Структура світового господарства та етапи формування сучасної міжнародної економіки
2. Географічний поділ праці – матеріальна основа міжнародних економічних відносин
3. Міжнародна спеціалізація та кооперування виробництва
4. Сутність поняття «міжнародні відносини», «міжнародні економічні відносини»
5. Особливості МЕВ
6. Предмет та структуротвірчі елементи (форми) МЕВ
7. Суб'єкти МЕВ
8. Історичні передумови розвитку МЕВ
9. Політико-правове середовище МЕВ
10. Економічне середовище МЕВ
11. Соціально-культурне середовище МЕВ
12. Природно-географічне середовище МЕВ
13. Суть, види та показники світової торгівлі.
14. Типи зовнішньоторговельної політики держав.
15. Митно-тарифні інструменти регулювання міжнародної торгівлі
16. Нетарифні засоби регулювання
17. Суть і сучасні форми протекціонізму. Економічні наслідки протекціоністської політики
18. Світова торгівельна організація (СОТ) та її роль у розвитку міжнародної торгівлі
19. Сучасні тенденції трансформації структури міжнародної торгівлі
20. Роль міжнародної торгівлі у вирішенні глобальних проблем економічного розвитку країн
21. Міжнародна електронна торгівля. Проблеми та перспективи розвитку в Україні
22. Фактори активізації міжнародної торгівлі
23. Особливості зовнішньої торгівлі України на сучасному етапі
24. Меркантилістська теорія міжнародної торгівлі
25. Теорія абсолютних переваг
26. Теорія порівняльних переваг
27. Теорія співвідношення факторів виробництва
28. Парадокс Леонтьєва та його пояснення
29. Теорія життєвого циклу
30. Теорія конкурентних переваг
31. Особливості міжнародної торгівлі послугами
32. Суть та значення платіжного балансу
33. Структура платіжного балансу
34. Методи зрівноваження платіжного балансу

35. Світові економічні кризи: причини виникнення, наслідки для розвитку МЕН
36. Поняття та причини міжнародного руху капіталу
37. Форми (класифікація) міжнародного руху капіталу
38. Наслідки міжнародного руху капіталу для країн-експортерів та імпортерів
39. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності, джерела інвестицій
40. Держава як суб'єкт міжнародної інвестиційної діяльності
41. Господарські товариства як суб'єкти інвестиційної діяльності
42. Основні характеристики цінних паперів
43. Класифікація цінних паперів
44. Основні типи фінансових активів
45. Реальні (прямі) інвестиції: поняття, склад, причина руху
46. Сутність та сучасні тенденції міжнародної міграції робочої сили
47. Хвилі міжнародної міграції робочої сили та їх особливості
48. Види міжнародної міграції робочої сили. Види міжнародної міграції: кінцева, тимчасова, сезонна, маятникова, добровільна, примусова, робочих і спеціалістів
49. Формування і розвиток світових ринків робочої сили
50. Головні напрямки міграційних потоків. Наслідки для країн імміграції та еміграції
51. Особливості державного регулювання міграційних процесів
52. Роль міжнародних організацій у регулюванні міграційних процесів. Міжнародна організація праці (МОП), її завдання, структура та напрямки діяльності.
53. Моделі технологічного прогресу
54. Поняття «технологія», «міжнародна передача технологій»
55. Особливості міжнародного технологічного обміну і його етапи
56. Форми міжнародної передачі технологій
57. Ліцензійна угода як основна форма передачі технологій: види, змістовні розділи договору, види платежів, сучасний стан ліцензійної торгівлі
58. Правові форми захисту технологій
59. Міжнародне і державне регулювання ринку технологій
60. Поняття, види та характерні риси ТНК
61. Основні особливості функціонування та розвитку ТНК
62. Особливості взаємодії ТНК та національних економік
63. Моделі організації керування ТНК
64. Система трансферного ціноутворення ТНК
65. Феномен транснаціоналізації
66. Поняття світової валютної системи та етапи її основні елементи
67. Становлення світової валютної системи
68. Характеристика Європейської валютної системи
69. Валютний курс: види та головні характеристики

70. Міжнародний кредит та його основні види.
71. Формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів
72. Суть і передумови міжнародної економічної інтеграції.
73. Етапи розвитку інтеграційних процесів та їх особливості.
74. Економічні наслідки інтеграції країн.
75. Особливості розвитку інтеграційних процесів в Європі.
76. Європейське співтовариство (ЄС) та його склад. Цілі створення ЄС, логіка його становлення та основні етапи розвитку.
77. Сучасна інституціональна структура і політико-правові механізми ЄС.
78. Умови і передумови загальноєвропейської економічної інтеграції.
79. Спеціальна (вільна) економічна зона: ознаки, визначення та типи ВЕЗ залежно від критеріїв і масштабу зон.
80. Історія вільних зон: від *porto franco* до науково-технічних зон та регіональних торговельних союзів.
81. Досвід промислово розвинених країн у сфері заснування ВЕЗ (Ірландія, США, Німеччина).
82. Використання ВЕЗ країнами, що розвиваються, моделі вільних виробничих зон (Китай, ОАЕ).
83. Розбудова ВЕЗ країнами, які мали централізовано керовану економіку (Угорщина, Польща).
84. Передумови створення, регулювання діяльності та управління ВЕЗ в Україні.
85. Офшорні зони та офшорний бізнес, їх місце та роль у міжнародних економічних відносинах.
86. Формування інтеграційної стратегії України.
87. Фактори участі країни в міжнародному поділі праці та передумови її інтеграції (політико-правові, економічні, соціально-культурні, інфраструктурні) до світогосподарського простору.
88. Місце та роль ЄС у зовнішньополітичній і зовнішньоекономічній стратегіях інтеграції України до світового співтовариства.
89. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України. Розвиток основних форм економічного співробітництва між Україною і ЄС.
90. Місце і роль країн Центральної і Східної Європи (ЦСЄ) у зовнішньополітичній і зовнішньоекономічній стратегіях розвитку України.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амеліна І В. Міжнародні економічні відносини [текст] : навч. посіб. / Амеліна І. В., Попова Т. Л., Владимиров С. В. - К. : «Центр учбової літератури», 2013. - 256 с.
2. Міжнародні економічні відносини: підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 602 с.
3. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
4. Маркетинговий аналіз суб'єктів господарювання [Текст]: практикум / уклад.: Т.В. Князева, А.В. Шевченко; Нац. авіац. ун-т. К.: НАУ, 2019. 49 с.
5. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. Харків: “Видавництво “Форт”. 2015. 364 с.
6. 15. Міжнародна економіка: термінологічний словник [Текст] / А.О. Старостіна, О.Л. Канищенко, О.Ю. Кузьома та ін. / За заг. ред. А.О. Старостіної. К.: “НВП “Інтерсервіс”, 2017. 250 с.
7. Міжнародні економічні відносини: підручник / За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с. 17. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017.612 с.
8. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність / Навч. посібник. /Т.О. Зінчук, О.Д. Ковальчук, Н.М. Куцмус [та ін]; за ред. Зінчук Т.О. К.: “Центр учбової літератури”. 2017. 512 с.
9. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. Одеса “ТОВ.ПЛУТОН”, 2016. 352 с.
10. Світова економіка : підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 349 с.

Допоміжна література

1. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник [Електронний ресурс] / С. В. Бестужева, В. О. Козуб, Н. В. Проскурніна, В. А. Вовк, Ю. Б. Доброскок. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 166 с.
2. Бандура О.В. Циклічність як форма поєднання стабільності та нестабільності в економічному розвитку. Економіка і прогнозування. № 4. 2019. С. 7-23.
3. Зінчук Т.О. Продовольча безпека як складова мобілізаційної стратегії розвитку економіки у контексті світового досвіду [Електронний ресурс]. Ефективна економіка : електрон, журн. №2. 2016. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com>

4. Зінчук Т.О. Сталий розвиток і торгівля аграрною продукцією у форматі Угоди про асоціацію Україна – ЄС // Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2018: колективна монографія / Міненко М.А., Бендюг В.І., Комариста Б.М. [та ін.]; НТУУ “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”; Національний університет “Києво-Могилянська академія”; Вища економіко-гуманітарна школа / за наук. Ред.. проф. Хлобистова Є.В. Київ, 2018. С. 515-520.
5. Кістерський Л.Л., Романенко О.А., Липова Т.В. Незбагненні шляхи Європи. Економіка України. № 1.2020. С. 82-94. 8. Койбічук В.В., Безбах Т.І. Дослідження характеру та значимості впливу факторів ринку праці на інвестиційну привабливість країни. Економіка і прогнозування. № 2. 2020. С. 80- 96.
6. Мульська О.П., Бараняк І.Є. Прогностична модель формування україно-німецької міграційної системи. Економіка і прогнозування. № 2. 2019. С. 120-137.
7. Олійник А. А. Національна валютна система в умовах глобалізації. Економічний простір. № 11. 2016. С. 27-38.
8. Олефір В.К. Досвід формування зон вільної торгівлі з Китаєм. Економіка і прогнозування. № 4.2019.0.131-151.
9. Осташко Т.О., Кобута І.В. Зміни у світовій торгівлі та торговельній політиці в умовах пандемії COVID-19: виклики і можливості для України. Економіка і прогнозування № 3 2020. С. 7-24.
10. Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття: наукове видання / наук. Ред. У.Я. Садова. Львів, 2019. 110 с.
11. Шовкун І.А. Інвестиційний клімат як чинник промислового розвитку України. Економіка і прогнозування. № 4. 2019. С.70-103.
12. Social and Solidarity Economy: The Ukrainian Choice ; [A. Filipenko (Ed.)] — Cambridge Scholars Publishing, 2017. 230 p. 19.
13. Grabbe H., Lehne S. Defending EU Values in Poland and Hungary // Carnegie Europe. — 2017. September 4, available at: carnegieeurope.eu/2017/09/04/defending-eu-values-in-polandand-hungary-pub-72988.
14. Van den Berg H. International Economics: A Heterodox Approach / H. Van den Berg.- 3rd Edition. — Routledge, 2017. — 628 p.
15. Witte G., Birnbaum M. In Eastern Europe, the EU faces a rebellion more threatening than Brexit 7/ Washington Post. 2018. April 5, available at: www.washingtonpost.com/world/europe/in-eastern-europe-the-eu-faces-a-rebellion-morethreatening-than-brexit/2018/04/04/310a6d8e-2604-11e8-a227-fd2b009466bc_story.html.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернет, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. www.worldbank.org – офіційний сайт Світового Банку
2. www.mfa.gov.ua – офіційний сайт Міністерства закордонних справ України
3. www.wto.org - офіційний сайт Світової організації торгівлі
4. www.un.org – офіційний сайт Організації об'єднаних націй (ООН)
5. http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm – офіційний сайт Представництва Європейської Комісії в Україні.
6. www.ukraine-eu.mfa.gov.ua — сайт співпраці України та ЄС
7. <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державного комітету статистики України
8. <http://www.me.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України
9. <https://www.khanacademy.org/economics-finance-domain/core-finance>
10. <https://www.khanacademy.org/partner-content/crash-course1/crash-course-world-history/nationalism-imperialism-globalization/v/crash-course-world-history-41>
11. <https://www.khanacademy.org/economics-finance-domain/core-finance/stock-and-bonds>
12. <https://www.khanacademy.org/economics-finance-domain/microeconomics/choices-opp-cost-tutorial/gains-from-trade-tutorial/v/comparative-advantage-specialization-and-gains-from-trade>
13. <https://www.udemy.com/international-trade-and-new-geographic-economy>

8.ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Валютний курс — ціна грошової одиниці країни, виражена в грошовій одиниці (або її десятиразовій величині) іншої країни.

Валютна політика — сукупність заходів, здійснюваних у сфері міжнародних валютних і інших економічних відносин відповідно до поточних і стратегічних цілей країни.

Валютна система — це форма організації і регулювання валютних відносин, закріплена національним законодавством або міждержавними угодами.

Відкритість економіки країни — взаємодія національної економіки із зовнішнім світом. Це поняття, яке протилежне категоріям «замкнутість національної економіки», «самодостатність національного господарства».

Рівень відкритості національної економіки залежить від характеру і величини обмежень, які заважають руху товарів, капіталів, робочої сили в країну та з країни.

Глобалізація — тривалий процес інтеграції національних економік світу з метою розв'язання глобальних проблем людства.

Глобальні проблеми — нагальні проблеми, які зачіпають життєві інтереси народів всіх країн світу, важливі з точки зору збереження людської цивілізації і можуть бути вирішені лише спільними зусиллями.

Демографічна проблема — інтенсивне зростання народонаселення планети, демографічний бум, який до того ж супроводжується нерівномірністю зростання чисельності населення в різних країнах та регіонах.

Економічне середовище МЕВ — чинники економічного характеру, які впливають на дії учасників МЕВ. До таких чинників відносяться, зокрема, структура національного господарства країн, рівень їх економічного розвитку, величина валового продукту на душу населення.

Екологічна проблема — пов'язана з варварським відношенням людини до природи, забрудненням навколишнього середовища.

Інтернаціоналізація виробництва — формування інтернаціонального процесу виробництва, зростання виробничої взаємозалежності країн, їх економічних суб'єктів.

Інтернаціоналізація капіталу — процес взаємопереплетіння та об'єднання капіталу різних країн. Формами інтернаціоналізації капіталу є міжнародний обмін підприємницьким і позичковим капіталами.

Інфраструктурне середовище МЕВ — галузі, види економічної активності, які забезпечують діяльність суб'єктів МЕВ (міжнародний транспорт, шляхи, засоби зв'язку).

Лібералізація зовнішньоекономічної діяльності — процес зменшення або повної ліквідації різного роду обмежень та перешкод, які гальмують рух товарів, капіталів, послуг, робочої сили через кордон країни. Лібералізація, зокрема, призводить до посилення конкуренції між національними та зарубіжними виробниками.

Механізм МЕВ включає правові норми та інструменти їх реалізації (міжнародні економічні договори, угоди, «кодекси», хартії і т.д.), відповідну діяльність міжнародних економічних організацій, спрямовану на реалізацію цілей щодо розвитку МЕВ.

Міжнародні валютні відносини — це сукупність суспільних відносин, що складаються при функціонуванні валюти в світовому господарстві, і обслуговуючих взаємний обмін результатами діяльності національних господарств.

Міжнародна економіка — теорія, яка описує закономірності взаємодії економічних суб'єктів різних країн.

Міжнародні економічні відносини — торговельні, валютно-фінансові та інші економічні відносини, які виникають між економічними суб'єктами різних країн.

Міжнародна кооперація — об'єднання зусиль, виробничих ресурсів господарських суб'єктів різних країн у здійсненні певних видів економічної діяльності.

Міжнародна спеціалізація — концентрація виробничих ресурсів країни, її резидентів на певних видах економічної активності.

Міжнародний поділ праці (МПП) — поділ праці між країнами. МПП забезпечує зростання суспільної продуктивності праці та сприяє економії робочого часу в масштабах всієї світової економіки. Основою МПП є економічно вигідна спеціалізація окремих країн.

Міжнародна резервна (ключова) валюта — особлива категорія конвертованої національної валюти провідної країни, яка виконує функції міжнародного платіжного і резервного засобу, служить базою визначення валютного паритету і валютного курсу для інших країн.

Об'єкти МЕВ — це те, на що направлена господарська діяльність суб'єктів світового господарства.

Паливно-енергетична і сировинна глобальні проблеми — спричинені нерациональним використанням та поступовим вичерпанням природних та сировинних ресурсів.

Принципи організації міжнародних економічних відносин (МЕВ) — сукупність міжнародних правил поведінки учасників МЕВ (суверенітет, взаємна вигода, добросовісне виконання міжнародних зобов'язань тощо).

Рівні МЕВ — форми зв'язків між суб'єктами МЕВ, які розрізняються між собою тривалістю, інтенсивністю взаємодії (економічні контакти, взаємодія, співробітництво, міжнародна економічна інтеграція).

Світове господарство — сукупність національних господарств, які тісно взаємодіють між собою.

Світова валютна система — це сукупність валют, правил і норм їх використання і взаємного обміну, застосування платіжних засобів, а також грошово-кредитні відносини, пов'язані із застосуванням валюти при міждержавних, міжрегіональних (наприклад, між ЄС і США) розрахунках.

Світовий ринок (СР) — товарно-грошові відносини між економічними

суб'єктами різних країн. Об'єктами цих відносин є товари, послуги, активи, технології, робоча сила. СР певного товару — являє собою взаємодію пропозиції та попиту на даний товар в міжнародному масштабі.

Суб'єкти МЕВ — це їх учасники, які здатні відносно незалежно діяти в міжнародному економічному середовищі з метою реалізації своїх переважно економічних інтересів.

Фінансова глобалізація — зростаюча фінансова єдність та взаємозалежність фінансово-економічних систем країн світу;

Фінансова інновація — створення нових фінансових інструментів та технологій.

Форми МЕВ — міжнародна торгівля, міжнародна міграція капіталу, трудова міграція між країнами, валютні відносини і розрахунки, міжнародна економічна інтеграція, науково-технічне співробітництво.

Навчально-методичне видання

Шамара Ірина Миколаївна

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
Методичні рекомендації до семінарських занять, самостійної роботи та виконання індивідуальних науково-дослідних завдань

Навчально-методичне видання для студентів спеціальностей:
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
та 242 «Туризм».

Відповідальний за випуск
Коректор
Комп'ютерне верстання
Макет обкладинки

61077, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу,
кафедра туристичного бізнесу та країнознавства
пл. Свободи 6, к. 366а, тел. (057) 707-53-06, e-mail : turbiz_hnu@ukr.net

Формат

Видавець і виготовлювач

Видавництво

